

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”
Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў

ЗАТВЕРДЖАЮ
Рэктар універсітэта

06.06.2022
Рэг. № ВД-44-Пп/эвуч.

ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ

СУЧАСНАЯ ЛІТАРАТУРА БЕЛАРУСІ

спецыяльнасці перападрыхтоўкі
2-23 02 71 Бібліятэказнаўства і бібліяграфія,
кваліфікацыя: бібліятэкар-бібліёграф,
у адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам перападрыхтоўкі,
зацверджаным пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
ад 28.09.2020 № 260, рэг. № 25-13/126

Распрацоўшчык праграмы:

І.Б. Лапцёнак, прафесар кафедры культуралогіі і псіхалага-педагагічных дысцыплін Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Рэкамендавана да зацвярджэння:

кафедрай культуралогіі і псіхалага-педагагічных дысцыплін Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Праатакол пасяджэння ад 07.06.2022 № 33

Саветам Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Праатакол пасяджэння ад 14.06.2022 № 6

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Праатакол пасяджэння ад 15.06.2022 № 5

УВОДЗІНЫ

Вучэбная праграма па дысцыпліне “Сучасная літаратура Беларусі” прадугледжвае рэалізацыю патрабаванняў, устаноўленых адукацыйным стандартам перападрахтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў, якія маюць вышэйшую адукацыю, па спецыяльнасці 2-23 02 71 “Бібліятэказнаўства і бібліяграфія”, зацверджаным пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 28.09.2020 № 259.

Для вывучэння дысцыпліны “Сучасная літаратура Беларусі” прадугледжана 30 вучэбных гадзін, якія ўключаюць 16 вучэбных гадзін аўдыторных заняткаў (з іх 10 вучэбных гадзін – лекцыі, 2 вучэбныя гадзіны – практычны занятак, 4 вучэбныя гадзіны – круглы стол); 14 вучэбных гадзін – самастойная работа слухачоў.

Дысцыпліна “Сучасная літаратура Беларусі” згодна з вучэбным планам уваходзіць у кампанент установы адукацыі, дапаўняе і паглыбляе веды па важных практыкаарыентаваных аспектах агульнапрафесійных дысцыплін “Бібліятэчны фонд” (па камплектаванню бібліятэчнага фонду), фонду “Бібліяграфазнаўства” (па вызначэнню і задавальненню інфармацыйных патрэб карыстальнікаў бібліятэк), дысцыплін спецыяльнасці “Інфармацыйныя рэсурсы” (па выкарыстанню інфармацыйных рэсурсаў сацыяльна-гуманітарнай сферы), “Бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне карыстальнікаў” (па павышэнню ўзроўню абслугоўвання розных груп карыстальнікаў бібліятэкі), “Культурна-адпачынкавая дзейнасць бібліятэкі” (па інфармацыйнаму забеспячэнню культурна-адпачынкавай дзейнасці бібліятэкі).

Актуальнасць дысцыпліны звязана з пастаноўкай пытанняў па фарміраванню фонду нацыянальнай літаратуры, правядзеннем культурнай-асветнай работы, накіраванай на садзейнічанне культурнаму развіццю карыстальнікаў бібліятэк, распаўсюджанне гуманістычных ідэй і дасягненняў сучаснай літаратуры Беларусі.

Мэта: фарміраванне кампетэнцый, звязаных з выяўленнем і рэалізацыяй інфармацыйных патрэбнасцей карыстальнікаў бібліятэк, ажыццяўлення культурна-асветнай работы на аснове ведаў і ўменняў, атрыманых на аснове вывучэння заканамернасцей і асаблівасцей літаратурна-мастацкага працэсу сучаснага перыяду развіцця літаратуры Беларусі, яе ідэйна-эстэтычнай, стылявой, жанрава-тэматычнай, полілінгвістычнай і культурнай адметнасці.

Задачы праграмы:

даць слухачам веды па ідэйна-мастацкіх здабытках і творчых пошуках сучаснай літаратуры Беларусі;

сфарміраваць уяўленне аб асноўных літаратурных напрамках, жанрах і стылях беларускай літаратуры акрэсленага перыяду.

Метады навучання: праблемнае выкладанне, часткова пошукавы метады, інтэрактыўныя метады (дыскусія, дэбаты) і інш.

Сродкі навучання: вучэбныя, вучэбна-метадычныя дапаможнікі, дыдактычныя матэрыялы; выданні твораў мастацкай літаратуры, у тым ліку перакладныя; мультымедычныя матэрыялы (слайды, прэзентацыі).

Форма атрымання адукацыі: завочная.

Формы вучэбных заняткаў: лекцыі, практычныя заняткі, круглыя сталы.

Асноўныя патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці слухачоў.

У выніку асваення дысцыпліны “Сучасная літаратура Беларусі” ў слухача павінны быць сфарміраваны сацыяльна-асабовыя, акадэмічныя і прафесійныя кампетэнцыі.

Патрабаванні да фарміравання сацыяльна-асабовых кампетэнцый.

Слухач павінен:

імкнуцца да самаразвіцця, валодаць уменнем самастойна збіраць і аналізаваць інфармацыю;

быць здольным асэнсавана ўспрымаць і беражліва адносіцца да літаратурнай спадчыны.

Патрабаванні да фарміравання акадэмічных кампетэнцый.

Слухач павінен:

ведаць асновы забеспячэння бібліятэчнага, інфармацыйнага і даведачна-бібліяграфічнага абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэк згодна з іх патрабаваннямі і інтарэсамі;

умець прымяняць тэарэтычныя веды ў галіне фарміравання бібліятэчнага фонду для рашэння практычных задач.

Патрабаванні да фарміравання прафесійных кампетэнцый.

Слухач павінен:

Ведаць шляхі і тэндэнцыі развіцця сучаснай літаратуры, асаблівасці творчай індывідуальнасці пісьменнікаў і перакладчыкаў, прадстаўнікоў сучаснай літаратуры Беларусі;

валодаць навыкамі аналітычнага разгляду разнастайных з’яў сучаснай літаратуры Беларусі ў непарыўнай сувязі з іх жанрава-стылістычнай і ідэйна-тэматычнай разнастайнасцю, спосабамі папулярызацыі нацыянальнай літаратуры ў прафесійнай дзейнасці.

У змест вучэбнай праграмы ўключаны матэрыялы для аўдыторнай работы з прымяненнем актыўных форм навучання і заданні для самастойнай работы.

Кантроль самастойнай работы слухачоў ажыццяўляецца падчас вучэбных заняткаў і самакантролю. Пытанні і заданні для самастойнай работы ўключаны ў матэрыялы для самакантролю.

ЗМЕСТ ПРАГРАМЫ

Раздзел 1 Асноўныя кірункі і жанры сучаснай літаратуры Беларусі

Тэма 1.1 Сучасная літаратура Беларусі як аб’ект рэцэпцыі: своеасаблівасць мадэлявання ў прасторы культуры (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 2 гадзіны – круглы стол)

Асноўныя тэндэнцыі развіцця літаратуры другой паловы 1950-х –першай паловы 1980-х гг.

Прыход у літаратуру прадстаўнікоў “філалагічнага пакалення”: У. Караткевіча, Р. Барадуліна, Н. Гілевіча, Г. Бураўкіна, А. Вярцінскага, С. Гаўрусёва, Б. Сачанкі, В. Адамчыка, І. Пташнікава, І. Чыгрынава, А. Грачанікава.

Сучасная крытыка і літаратуразнаўства: асноўныя кірункі даследавання на сучасным этапе. Праблематыка даследаванняў А. Адамовіча, Р. Бярозкіна, В. Кавалені, У. Калесніка, А. Лойкі, Г. Кісялёва, У. Гніламёдава, С. Лаўшука, М. Мішчанчука, А. Бельскага і інш.

Традыцыі і наватарства ў сучаснай літаратуры. Праблемы пераемнасці сучаснага этапу літаратурнага развіцця з папярэднім. Адметнасць розных эстэтыка-выяўленчых кірункаў, плыняў, тэндэнцый у сучаснай літаратуры: рэалізму, неарамантызму, авангардызму, імпрэсіянізму, постмадэрнізму і інш.

Адкрыццё праўды пра гісторыю народа і лёс чалавека ў XX ст. Уплыў чарнобыльскай трагедыі на погляды і светаадчуванне беларускіх пісьменнікаў. Трывога літаратуры пра вечныя духоўныя каштоўнасці, захаванне гуманізму. Уплыў “вернутаі літаратуры” на літаратурны працэс канца XX ст. Сучаснае прачытанне літаратурнай спадчыны.

Літаратурна-выдавецкі працэс у сучаснай Беларусі. СМІ ў беларускай культурнай прасторы. Літаратурны перыядычны друк (газета “Літаратура і мастацтва”, часопісы “Полымя”, “Маладосць” і інш.).

Творчыя аб’яднанні і літаратурныя суполкі (“Узлёт”, “Тутэйшыя”, “Бум-Бам-Літ”, “Літаратурнае прадмесце” і інш.).

Авангардныя пошукі творчай моладзі. Сучасная літаратура і інтэрнэт як новы спосаб узаемаадносін з чытачом. Літаратурныя блогі ў інтэрнэце: новыя формы і жанры. Сучасныя літаратурныя прэміі.

Тэма 1.2 Ідэйна-эстэтычная і стылявая адметнасць сучаснай беларускай паэзіі (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 2 гадзіны – самастойная работа)

Жанравая і тэматычная разнастайнасць беларускай паэзіі.

Эстэтычна-стылявыя плыні: лірыка-апавадальная, рамантычная, публіцыстычная, філасофска-аналітычная, мастацка-сінкрэтычная, інтэлектуальная (Л. Дранько-Майсюк, А. Бадак, Л. Рублеўская і інш.).

Паяднанне публіцыстычнага, філасофскага і інтымна-псіхалагічнага пачаткаў у сучаснай лірыцы (П. Панчанка, Н. Гілевіч, С. Грахоўскі і інш.).

Традыцыя філасафізму і яе ўплыў на сучасную паэзію. Інтэлектуальна-філасофская плынь у паэзіі, адлюстраванне біблейска-філасофскіх, рэлігійна-хрысціянскіх і экзістэнцыяльных матываў (М. Танк, В. Зуёнак, С. Дзяргай, А. Русецкі, У. Караткевіч, А. Вярцінскі, П. Макаль і інш.). Сівая мінуўшчына і анталагічныя праблемы ў творчасці М. Арочкі, А. Лойкі, В. Жуковіча, В. Макарэвіча, В. Коўтун і інш. Сувязь сучаснай паэтычнай міфатворчасці з фальклорнай і біблейскай традыцыямі. Вобразы беларускай міфалогіі (М. Танк, Р. Барадулін, А. Мінкін, А. Сяс і інш.). Экалагічная тэма ў сучаснай беларускай паэзіі (М. Танк, Р. Барадулін, М. Мятліцкі, С. Законнікаў і інш.).

Багацце духоўнага зместу ў лірыцы кахання (Я. Янішчыц, Р. Баравікова, Г. Бураўкін, Л. Дранько-Майсюк і інш.). Адметнасць жаночай паэзіі (І. Багдановіч, Л. Рублеўская, Л. Сільнова і інш.).

Творчасць бумбамлітаўцаў. Калектыўны зборнік хоку беларускіх паэтаў “Круглы год” (1996). Паэзія маладых у зборніку “Літаратурны квартал” (2003) і інш. Паэтычныя слэмы як інтэрактыўная з’ява сучаснага літаратурнага жыцця. Відэавершы як злучэнне традыцыйнага віду літаратурнай творчасці з тэхналагічнымі магчымасцямі інфармацыйнага грамадства.

Тэма 1.3 Жанравая і тэматычная разнастайнасць сучаснай беларускай прозы (6 гадзін, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 4 гадзіны – самастойная работа)

Актывізацыя ідэйна-творчых пошукаў, пашырэнне выяўленчых магчымасцей сучаснай беларускай прозы. Разнастайнасць жанравай сістэмы сучаснай беларускай прозы.

Маладая беларуская проза і “еўрапеізм”. Укараненне вядомых у свеце жанрава-стылявых форм. Нараджэнне новых жанраў (філалагемы, фрэскі, мроі, жыццясны і інш.).

Дакументалізм, аўтабіяграфізм і лірызм як выразныя рысы сучаснай прозы апошніх дзесяцігоддзяў. Тэматыка і праблематыка сучаснай прозы.

Тэма гістарычнага мінулага ў беларускай прозе (В. Іпатава, Л. Дайнека і інш.). Мінулае Беларусі ў творчасці У. Караткевіча, наватарства пісьменніка і яго ўплыў на прадстаўнікоў маладзейшых літаратурных пакаленняў. Новыя падыходы ў мастацкім асэнсаванні ваеннага мінулага (А. Адамовіч, В. Быкаў, І. Шамякін, І. Чыгрынаў і інш.). Асаблівасць сучаснай аўтабіяграфічнай прозы. Творы, напісаныя на мемуарным матэрыяле, звязаныя з рэпрэсіямі.

Чарнобыльская трагедыя, экалагічная тэматыка: творы В. Казько, А. Жука, В. Кармазава, І. Пташнікава, І. Шамякіна і інш. Карціны вясковага жыцця ў творах А. Жука, В. Казько, У. Гніламёдава і інш. Адлюстраванне ўрбанізаванага жыцця і побыту ў праявістых творах Іранічны сац-арт.

Дэтэктыўны жанр у беларускай літаратуры. Працяг традыцый У. Караткевіча: займальны сюжэт, прынцып загадкавасці, вострая інтрыга, незвычайнасць вобразаў. Праблематыка і асаблівасці аўтарскай канцэпцыі ў творах Л. Рублеўскай, М. Чаргінца і інш. Сучасная “спавядальная” проза. Узбагачэнне беларускай фантастыкі. Фантастычны элемент у сучаснай беларускай прозе. Сучасная беларуская проза для падлеткаў.

Мастацкія метады ў творчасці пісьменнікаў (рэалізм, мадэрнізм, постмадэрнізм). Набліжэнне рэалістычных твораў да парабалы, прытчы, алегорыі, прыпавесці і метафары, схільнасць да міфатворчасці (В. Казько, В. Быкаў, Я. Сіпакоў і інш.). Літаратурныя прыпавесці (Я. Сіпакоў) і лірычныя мініяцюры (Я. Брыль). Тэндэнцыі постмадэрнізму і іх выяўленне ў творчасці пісьменнікаў. Фармальна-стылявыя пошукі і эксперыменты ў прозе.

Тэма 1.4 Традыцыі і наватарства сучаснай беларускай драматургіі (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 2 гадзіны – самастойная работа)

Агульныя тэндэнцыі развіцця нацыянальнай драматургіі: пашырэнне тэматыкі, пошук новых жанравых форм, мастацкіх сродкаў увасаблення рэчаіснасці. Узмацненне ўвагі да набыткаў сусветнага драматургічнага і тэатральнага мастацтва.

Традыцыі нацыянальнай і сусветнай драматургіі ў п’есах з гістарычнай тэматыкай. Гістарычныя рэтраспекцыі, інтэрпрэтацыя рэальных гістарычных падзей і асоб у творах І. Чыгрынава, А. Дударова, А. Петрашкевіча, У. Бутрамеева, Р. Баравіковай і інш. Сатыра і гумар у камедыях. Сацыяльна-маральная завостранасць канфлікту.

Тэндэнцыі засваення паэтыкі мадэрнісцкага і постмадэрнісцкага тэатра. Драматургічны “поп-арт”. Трансфармацыя рэальнасці, спалучэнне несумяшчальнага. Перапрацоўка вядомых сюжэтаў, матываў, вобразаў.

Надзённыя канфлікты жыцця, спецыфіка іх вырашэння ў творах.

Новыя жанравыя формы ў сучаснай беларускай драматургіі (п’еса-прытча, п’еса-фантазмагорыя, п’еса-містыфікацыя, п’еса-казка для дарослых). “Рыцарская” п’еса (Л. Рублеўская, П. Васючэнка і інш.). Набыткі і страты драматургаў новай генерацыі.

Праблемы рэпрэзентацыі твораў драматургіі.

Раздзел 2 Полілінгвістычнасць літаратуры Беларусі і яе сувязі з іншымі літаратурамі свету

Тэма 2.1 Гістарычныя асаблівасці развіцця полілінгвізму. Сучасная рускамоўная літаратура Беларусі (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – круглы стол, 2 гадзіны – самастойная работа)

Сітуацыя полілінгвізму ў літаратуры Беларусі. Стварэнне мастацкіх твораў на розных мовах: рускай, польскай, ідыш, іспанскай, нямецкай, курдскай, армянскай і інш. Літаратура беларускага замежжа як неад’емная частка нацыянальнага літаратурнага працэсу. Папулярызатары беларускай мастацкай літаратуры за мяжой: В. Жыдліцкі, Ч. Сэнюх, Н. Вылчаў і інш. Беларуская літаратура замежжа.

Выхад беларускай літаратуры за межы нацыянальнай традыцыі, падключэнне да эстэтычных сістэм еўрапейскага і сусветнага мастацтва. Міжнародныя літаратурныя сувязі і кантакты. Уганараванне дзяржаўнымі ўзнагародамі і літаратурнымі прэміямі іншых краін беларускіх пісьменнікаў.

Выхад анталогій беларускай паэзіі ў Расіі, Балгарыі, Югаславіі і інш. Анталогія “Туга па Радзіме” (1992).

Літаратурны друк на рускай мове. Пісьменнікі, якія пісалі ці пішуць на дзвюх або некалькіх мовах.

Роля і месца рускамоўнай прозы ў літаратурным працэсе (А. Андрэеў, Э. Скобелеў, М. Чаргінец, У. Гніламёдаў і інш.). Рускамоўная паэзія: жанравастылявая разнастайнасць (В. Блажэнны, В. Паліканіна, А. Скарынкін і інш.). Рускамоўная драматургія на мяжы XX – XXI стст.

Тэма 2.2 Мастацкая літаратура ў перакладзе (8 гадзін, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 2 гадзіны – практычны занятак, 4 гадзіны – самастойная работа)

Пераклад і ўзаемасувязі літаратур: набыткі, праблемы і перспектывы.

Тэндэнцыі развіцця сучаснага літаратурнага перакладу ў Беларусі. Фарміраванне і развіццё сучаснага беларускага мастацкага перакладу. Дзейнасць Ю. Гаўрука, Я. Семяжона, Н. Гілевіча, Р. Барадзіліна, В. Сёмухі, К. Цвіркі і інш. Тэорыя мастацкага перакладу. Погляды С. Александровіча, М. Кенькі, В. Рагойшы, А. Яскевіча, П. Копанева і інш. Крытыка мастацкага перакладу. Артыкулы і рэцэнзіі М. Арочкі, Р. Бярозкіна, Л. Казыры, У. Калесніка, В. Небышынца, В. Нікіфаровіча, І. Чароты, К. Шэрмана і інш.

Перакладчыцкія структуры і выданні (часопісы, альманахі, кніжныя серыі, хрэстаматы па літаратуры народаў свету).

Пераклады біблейскіх тэкстаў, зробленыя А. Клышкам і В. Сёмухам. Пераклад на беларускую мову слаўтых паэтаў і пісьменнікаў славянскага свету.

Беларуская школа мастацкага перакладу. Творчая дзейнасць найбольш значных прадстаўнікоў сучаснага беларускага мастацкага перакладу.

МАТЭРЫЯЛЫ ДЛЯ АЎДЫТОРНАЙ РАБОТЫ З ПРЫМЯНЕННЕМ АКТЫЎНЫХ ФОРМ НАВУЧАННЯ

Круглы стол

Тэма 1.1 Сучасная літаратура Беларусі як аб'ект рэцэпцыі: своеасаблівасць мадэлявання ў прасторы культуры (2 гадзіны)

Мэта: разгляд адметнасці сучаснай літаратуры Беларусі ў прасторы культуры, актуальных вектараў яе развіцця і выкарыстання шляхам абмеркавання назіранняў, атрыманых у выніку аналітычнага агляду.

Задачы:

вывучэнне актуальных вектараў развіцця сучаснай літаратуры Беларусі, яе мадэлявання ў прасторы культуры; вызначэнне яе ролі абмеркаванні праблем у задавальненні чытацкага попыту і шляхоў іх вырашэння.

Парадак узаемадзеяння:

1. Адкрыццё круглага стала.
2. Прэзентацыя тэмы, мэты і задач круглага стала.
3. Прэзентацыя пытанняў круглага стала.
4. Абмеркаванні пытанняў круглага стала.
5. Абагульненне вынікаў круглага стала.

Пытанні для абмеркавання:

2. Сучасная літаратура Беларусі і праблемы ў задавальненні запытаў карыстальнікаў. Шляхі іх вырашэння.

Круглы стол

Тэма 2.1 Гістарычныя асаблівасці развіцця полілігвізму. Сучасная рускамоўная літаратура Беларусі (2 гадзіны)

Мэта: асваенне спецыфікі рускамоўнай літаратуры Беларусі шляхам абмеркавання назіранняў, атрыманых у выніку аналітычнага агляду.

Задачы:

даследаванне адметнасці рускамоўнай літаратуры Беларусі ў літаратурным працэсе;

вызначэнне актуальных аспектаў чытацкага попыту на выданні рускамоўнай літаратуры Беларусі.

Парадак узаемадзеяння:

1. Адкрыццё круглага стала.
2. Прэзентацыя тэмы, мэты і задач круглага стала.
3. Прэзентацыя пытанняў круглага стала.
4. Абмеркаванні пытанняў круглага стала.
5. Абагульненне вынікаў круглага стала.

Пытанні для абмеркавання:

1. Роля і месца рускамоўнай літаратуры ў літаратурным працэсе Беларусі.
2. Адметнасць чытацкага попыту на рускамоўную літаратуру Беларусі.

МАТЭРЫЯЛЫ ДЛЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ

Тэма 1.2 Ідэйна-эстэтычная і стылявая адметнасць сучаснай беларускай паэзіі

Заданне (2 гадзіны)

Даследаваць адметнасць форм сучаснай беларускай эксперыментальнай паэзіі, інтэрактыўных яе форм (паэтычныя слэмы, відэавершы і інш.). Вызначыць спосабы іх прымянення ў культурна-адукацыйнай і культурна-адпачынкавай дзейнасці бібліятэкі.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [4, с. 39–87; 5, с. 36–87; 11, с. 332–337; 14, с. 4–21].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца падчас аўдыторных заняткаў, а таксама пры правядзенні самакантролю (пытанні № 10, 11, 18, 19).

Тэма 1.3 Жанравая і тэматычная разнастайнасць сучаснай беларускай прозы

Заданне (4 гадзіны)

Даследаваць адметныя формы сучаснай беларускай прозы – беларускі гістарыяграфічны метараман, фэнтэзі, экалагічная казка і інш.), найменні выданняў заканспектаваць для далейшага выкарыстання ў рабоце па камплектаванню.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [1, с. 14–21, 21–27, 27–37; 4, с. 8–38; 5, с. 8–35].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца падчас аўдыторных заняткаў, а таксама пры правядзенні самакантролю (пытанні № 20, 21, 32, 42).

Тэма 1.4 Традыцыі і наватарства сучаснай беларускай драматургіі

Заданне (2 гадзіны)

Даследаваць адметныя формы сучаснай беларускай драматургіі – гістарычная драма і гістарычнае фэнтэзі, драматургічны “поп-арт”.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [4, с. 88–116].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца падчас аўдыторных заняткаў, а таксама пры правядзенні самакантролю (пытанні № 37, 40, 42).

Тэма 2.1 Гістарычныя асаблівасці развіцця полілігвізму. Сучасная рускамоўная літаратура Беларусі

Заданне (2 гадзіны)

Даследаваць ролю і месца рускамоўнай літаратуры ў літаратурным працэсе Беларусі, вызначыць яе чытацкі попыт. Назіранні заканспектаваць.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [3, с. 122–125; 7, с. 701–771].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца падчас аўдыторных заняткаў, а таксама пры правядзенні самакантролю (пытанні № 49, 50, 51, 52).

Тэма 2.2 Мастацкая літаратура ў перакладзе

Заданне (4 гадзіны)

Вызначыць шляхам правядзення аналізу літаратурна-крытычных работ набыткі сучаснага беларускага мастацкага перакладу. Пазначыць назвы перакладных твораў, даследаванняў у галіне мастацкага перакладу апошняга дваццацігоддзя.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [8, с. 154–158; 12, с. 74–85; 15, с. 22–46].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца падчас аўдыторных заняткаў, а таксама пры правядзенні самакантролю (пытанні № 54, 58, 59).

Пытанні для самакантролю па дысцыпліне “Сучасная літаратура Беларусі”

1. Роля прадстаўнікоў “філалагічнага пакалення” ў развіцці беларускай літаратуры.
2. Крытыка і літаратуразнаўства: асноўныя кірункі даследавання на сучасным этапе.
3. Адметнасць розных эстэтыка-выяўленчых кірункаў, плыняў, тэндэнцый у сучаснай літаратуры (рэалізму, неарамантызму, авангардызму, імпрэсіянізму, постмадэрнізму).
4. Уплыў чарнобыльскай трагедыі на погляды і светаадчуванне беларускіх пісьменнікаў.
5. Уплыў “вернутаі літаратуры” на літаратурны працэс канца ХХ ст.
6. Літаратурна-выдавецкі працэс у сучаснай Беларусі (СМІ ў беларускай культурнай прасторы, літаратурны перыядычны друк).
7. Творчыя аб’яднанні і літаратурныя суполкі (“Узлёт”, “Тутэйшыя”, “Бум-Бам-Літ”, “Літаратурнае прадмесце” і інш.).
8. Сучасная літаратура і інтэрнэт як новы спосаб узаемаадносін з чытачом.
9. Літаратурныя блогі ў інтэрнэце: новыя формы і жанры.
10. Жанравая і тэматычная разнастайнасць беларускай паэзіі.
11. Асноўныя эстэтычна-стылявыя плыні беларускай паэзіі (лірыка-апавядальная, рамантычная, публіцыстычная, філасофска-аналітычная, мастацка-сінкрэтычная, інтэлектуальная).
12. Традыцыя філасафізму і яе ўплыў на сучасную паэзію.
13. Інтэлектуальна-філасофская плынь у паэзіі.
14. Адлюстраванне біблейска-філасофскіх, рэлігійна-хрысціянскіх і экзістэнцыяльных матываў у сучаснай паэзіі.
15. Багацце духоўнага зместу ў лірыцы кахання.
16. Адметнасць сучаснай жаночай паэзіі.
17. Творчасць бумбамлітаўцаў. Пошукавы характар іх паэзіі.
18. Паэтычныя слэмы як інтэрактыўная з’ява сучаснага літаратурнага жыцця.
19. Відэавершы як злучэнне традыцыйнага віду літаратурнай творчасці з тэхналагічнымі магчымасцямі інфармацыйнага грамадства.
20. Разнастайнасць жанравай сістэмы сучаснай беларускай прозы.
21. Нараджэнне новых жанраў у сучаснай беларускай прозе (філалагемы, фрэскі, мроі, жыццясны і інш.).
22. Тэма гістарычнага мінулага ў беларускай прозе.
23. Мінулае Беларусі ў творчасці У. Караткевіча, наватарства пісьменніка і яго ўплыў на прадстаўнікоў маладзейшых літаратурных пакаленняў.
24. Новыя падыходы ў мастацкім асэнсаванні ваеннага мінулага.
25. Асаблівасць сучаснай аўтабіяграфічнай прозы.
26. Чарнобыльская трагедыя і экалагічная тэматыка ў творах сучаснай літаратуры Беларусі.

27. Карціны вясковага жыцця ў творах сучаснай літаратуры Беларусі.
28. Адлюстраванне ўрбанізаванага жыцця і побыту ў творах сучаснай літаратуры Беларусі.
29. Іранічны сац-арт.
30. Дэтэктыўны жанр у беларускай літаратуры. Праблематыка і асаблівасці аўтарскай канцэпцыі ў творах прадстаўнікоў сучаснай літаратуры Беларусі.
31. Сучасная “спавядальная” проза.
32. Фантастычны элемент у сучаснай беларускай прозе.
33. Сучасная беларуская проза для падлеткаў.
34. Набліжэнне рэалістычных твораў да парабалы, прытчы, алегорыі, прыпавесці і метафары ў сучаснай літаратуры.
35. Фармальна-стылявыя пошукі і эксперыменты ў сучаснай прозе.
36. Сучасны беларускі гістарыяграфічны метараман.
37. Агульныя тэндэнцыі развіцця нацыянальнай драматургіі.
38. Гістарычныя рэтраспекцыі, інтэрпрэтацыя рэальных гістарычных падзей і асоб у творах беларускіх драматургаў.
39. Тэндэнцыі засваення паэтыкі мадэрнісцкага і постмадэрнісцкага тэатра.
40. Драматургічны “поп-арт”.
41. Надзённыя канфлікты жыцця і спецыфіка іх вырашэння ў творах сучаснай літаратуры.
42. Новыя жанравыя формы ў сучаснай беларускай драматургіі (п’еса-прытча, п’еса-фантазмагорыя, п’еса-містыфікацыя, п’еса-казка для дарослых).
43. “Рыцарская” п’еса.
44. Набыткі драматургаў новай генерацыі.
45. Праблемы рэпрэзентацыі твораў драматургіі.
46. Сітуацыя полілінгвізму ў літаратуры Беларусі.
47. Стварэнне мастацкіх твораў на розных мовах.
48. Літаратура беларускага замежжа.
49. Вызначыце ролю і месца рускамоўнай літаратуры ў літаратурным працэсе Беларусі, яе чытацкі попыт.
50. Назавіце прадстаўнікоў сучаснай рускамоўнай прозы.
51. Рускамоўная паэзія: жанрава-стылявая разнастайнасць.
52. Рускамоўная драматургія на мяжы XX – XXI стст.
53. Тэндэнцыі развіцця сучаснага літаратурнага перакладу ў Беларусі.
54. Дзейнасць беларускіх перакладчыкаў.
55. Крытыка мастацкага перакладу.
56. Перакладчыцкія структуры і выданні.
57. Пераклад на беларускую мову славурых паэтаў і пісьменнікаў славянскага свету.
58. Назавіце перакладныя творы апошняга дваццацігоддзя.
59. Адметнасць творчай дзейнасці найбольш значных прадстаўнікоў сучаснага беларускага мастацкага перакладу.

60. Спосабы папулярывацыі нацыянальнай літаратуры ў дзейнасці бібліятэкара-бібліёграфа.

Тэст-віктарына для самакантролю

1. У пасляваенны час І. Шамякін напісаў раман, які стаў адным з першых твораў у беларускай літаратуры, прысвечаных партызанскай барацьбе. Прыгадайце назву гэтага рамана.
2. У якім творы В. Быкаў апісаў трагічныя падзеі, у час якіх ён цудам застаўся жывы?
3. Хто з кінарэжысёраў у 1986 годзе зняў паводле аповесці “Знак бяды” В. Быкава аднайменны фільм?
4. За што Н. Гілевіч узнагароджаны балгарскім ордэнам Кірыла і Мяфодзія 1-й ступені і ордэнам Югаслаўскай Зоркі са стужкай?
5. Назавіце беларускіх пісьменнікаў, атрымаўшых ганаровае званне народнага паэта, народнага пісьменніка Беларусі.
6. Як крытыкі называюць літаратурнае пакаленне, да якога адносіцца пісьменнік Р. Барадулін?
7. Вызначце ідэйна-мастацкую спецыфіку твораў У. Караткевіча: аповесцей “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Цыганскі кароль”, “Сівая легенда”, раманаў “Каласы пад сярпом тваім”, “Леаніды не вернуцца да Зямлі”.
8. Якія фільмы створаны паводле сцэнарыяў А. Дударова?
9. Назавіце прозвішча аўтара, які здолеў пераадолець нарматыўнасць рэалістычнага метаду і авалодаць прыёмам адкрытага, разняволенага мастацтва слова, вольна карыстаецца канонамі вершатворчасці, спалучае рытмічна ўпарадкаваную і праявістую мову, стварае новыя арыгінальныя жанры.
10. Як называецца твор-мініяцюра з філасофскім зместам, напісаны без знакаў прыпынку, “кавалкамі” тэксту? Кожны “кавалак” мае свой сэнс.
11. Назавіце аўтара аповесці “Тартак”.
12. Што абазначае назва рамана В. Казько “Неруш”?
13. Які раман В. Карамазова прысвечаны экалагічнай тэме?
14. Аб чым распавядаецца ў рамане І. Шамякіна “Злая зорка”?
15. Хто з празаікаў прадстаўляе дэтэктыўна-прыгодніцкі жанр у сучаснай беларускай прозе?
16. Якім падзеям прысвечана драматычная паэма Р. Баравіковай “Барбара Радзівіл”?
17. Назавіце аўтара гістарычных п’ес “Князь Вітаўт”, “Палачанка”, “Чорная панна Нясвіжа”.
18. Вызначце тэму п’есы У. Бутрамеева “Страсці па Аўдзею”.
19. Прыгадайце творы і аўтараў эксперыментальнай плыні драматургіі.
20. Што такое рымейк? Назавіце аўтара п’ес-рымейкаў.
21. Якія паэтычныя вобразы ствараюць эстэтычную аснову верша “Роднае слова” Н. Гілевіча?
22. Які гурт выконвае песню на словы верша П. Броўкі “Александрына”?
23. Легенду аб якой птушцы выкарыстаў паэт у творы “Мая Бесядзь”?
24. Да якога жанру адносіцца твор “Над брацкай магілай”?
25. Верш “Родная мова” напісаны арыгінальнымі і вельмі рэдкімі ў паэзіі дзевяцірадкоўямі. Якую назву яны маюць?

26. Вызначце ідэю верша М. Танка “Каб ведалі”.
27. Як называецца верш, у аснову рытму якога пакладзена чаргаванне рытмастваральных кампанентаў?
28. Супраць чаго выступае М. Танк у вершы “Ave Maria”?
29. Што значыць назва апавядання Я. Брыля “Memento mori”?
30. У чым праяўляецца адметнасць версэтаў?

СПІС РЭКАМЕНДУЕМАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Асноўная

1. Слова і сучаснасць : праблемы функцыянавання беларускай літаратуры ва ўмовах глабалізацыі, рынку, масавай культуры літаратуры [Электронны рэсурс] / П. В. Васючэнка [і інш.]. – Мінск : МДЛУ, 2017. – 155 с. – Рэжым доступу: <https://e-catalog.nlb.by/Record/BY-NLB-br0001438987>. – Дата доступу: 03.06.2022.

2. Шамякина, Т. И. Психология литературного творчества [Электронный ресурс] : учеб-метод. пособие / Т. И. Шамякина. – Минск : БГУ, 2021. – Режим доступа: <https://elib.bsu.by/handle/123456789/273051>. – Дата доступа: 03.06.2022.

Дадатковая

3. Булацкая, Н. А. Да пытання аб нацыянальна-беларускім успрыманні рускай літаратуры [Электронны рэсурс] / Н. А. Булацкая // Культура. Наука. Творчество = Культура. Наука. Творчасць = Culture. Science. Arts : сборник научных статей : XII Межд. науч.-практ. конф., Минск, 3 мая 2018 г. / Белорус. гос. ун-т культуры и искусств [и др.]. – Минск, 2018. – Вып. 12. – С. 122–125. – Рэжым доступу: <http://repository.buk.by:8080/handle/123456789/18981?show=full>. – Дата доступу: 03.06.2022.

4. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі, аддз-не гуманітар. навук і мастацтваў, Ін-т літ-ры імя Я. Купалы ; навук. рэд. У. В. Гніламёдаў, С. С. Лаўшук. – Т. 4. – Кн. 2. – Мінск : Беларус. навука, 2003. – С. 8–38, 39–87, 88–116, 701–771.

5. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі, аддз-не гуманітар. навук і мастацтваў, Ін-т літ-ры імя Я. Купалы; навук. рэд. У. В. Гніламёдаў, С. С. Лаўшук. – Т. 4. – Кн. 3. – Мінск : Беларус. навука, 2015. – С. 8–35, 36–87, 88–128.

6. Жанр рамана ў літаратуразнаўстве і літаратуры / склад. Г. В. Навасельцава. – Віцебск : ВДУ, 2021. – С. 3–40.

7. Лаптенюк, И. Б. Культурный потенциал и геопоэтика / И. Б. Лаптенюк // Культурный потенциал Республики Беларусь : методологические основания и практический опыт выявления, фиксации и систематизации культурных ресурсов : [монография] / И. Б. Лаптенюк, О. А. Галкин, И. Г. Голубева ; под общ. ред. И. Б. Лаптенюк ; М-во культуры Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т культуры и искусств. – Минск : БГУКИ, 2019. – С. 31–35.

8. Лапцёнак, І. Б. Мастацкі пераклад паэзіі Янкі Купалы ў манавыданнях : адметнасць рэпрэзентацыі / І. Б. Лапцёнак // Культура. Наука. Творчество : XVI Междун. науч.-практ. конф. ; Минск, 12 мая 2022 г. : сб. науч. ст. / Бел. гос. ун-т культуры и искусств [и др.]. – Минск, 2021. – [Вып. 16]. – С.154–158.

9. Малая радзіма ў творчасці беларускіх пісьменнікаў / рэдкал.: Я. А. Гарадніцкі [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ. – Мінск : Беларус. навука, 2022. – С. 71–101, 122–147, 204–208.

10. Паэтыка літаратурных сувязей / У. В. Гніламедаў [і інш] ; навук. рэд.: У. В. Гніламедаў, С. У. Мікуліч. – Мінск : Беларус. навука, 2017. – С. 364–414.

11. Пісарэнка, А. М. “Слова – усяго аснова”: мова і літаратура як важнейшыя сродкі ў прафесійнай падрыхтоўцы работнікаў сферы культуры [Электронны рэсурс] / А. М. Пісарэнка, В. С. Варапаева // Практико-ориентированный подход в подготовке специалистов сферы культуры : материалы науч.-метод. конф. профессорско-преподавательского состава, 1 февраля 2018 г. / Белорус. гос. ун-т культуры и искусств ; редкол.: А. А. Корбут [и др.]. – Минск, 2018. – С. 332–337. – 1 элект. опт. диск (CD-ROM). – Депонировано в БГУКИ 19.12.2018, № 035519122018. – Режим доступа: <http://repository.buk.by:8080/handle/123456789/19907?show=full>. – Дата доступа: 03.06.2022.

12. Рагойша, В. П. Мастацкі пераклад : тэарэтычны аспект / В. П. Рагойша // Літаратуразнаўства. Фалькларыстыка: вучэб.-метадыч. дапам. В. П. Рагойша [і інш.]; пад рэд. В. П. Рагойшы, І. А. Чароты. – Мінск : БДУ, 2020. – С. 74–85.

13. Садко, Л. М. Белорусская экспериментальная поэзия второй половины XX – начала XXI века и немецкоязычный конкретизм : монография / Л. М. Садко. – Брест : БрГУ, 2018. – С. 3–170.

14. Скарапанав, І. С. Поставангардызм Віктара Жыбуля / І. С. Скарапанав. – Мінск : ІВЦ Мінфіна, 2018. – С. 3–90.

15. Якавенка, Н. В. Мастацкі пераклад з роднасных моў у гісторыі беларускай літаратуры / Н. В. Якавенка ; Нац. акад. навук Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ., Ін-т літаратуразнаўства імя Янкі Купалы. – Мінск : Беларус. навука, 2019. – С. 22–46.

Нарматыўныя прававыя акты

16. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры [Электронны рэсурс] : 20 ліпеня 2016 г., № 413-З : прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 2016 г. : адобр. Саветам Рэсп. 30 чэрвеня 2016 г. // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. Центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Мінск, 2021. – Гл. 11, арт. 60; гл. 15, арт. 80.